

Dawid Olewnicki, Lilianna Jabłońska, Magda Marzec

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ZNACZENIE LOGISTYKI W GRUPACH I ORGANIZACJACH PRODUCENTÓW OWOCÓW NA PRZYKŁADZIE POWIATÓW GRÓJECKIEGO I RAWSKIEGO

*THE IMPORTANCE OF LOGISTICS IN GROUPS AND ORGANIZATIONS
OF FRUIT PRODUCERS FROM THE DISTRICTS OF GRÓJEC AND RAWA*

Słowa kluczowe: logistyka, grupy producentów, organizacje producentów

Key words: logistics, producer groups, producer organizations

JEL codes: D2, D23, P13

Abstrakt. Celem opracowania jest przedstawienie znaczenia logistyki i działań logistycznych w grupach i organizacjach producentów owoców na przykładzie powiatu grójeckiego i rawskiego. Podjęto również próbę określenia udziału kosztów związanych z logistyką w kosztach całkowitych oraz ewidencjonowania ich przez badane jednostki. Przeprowadzone badania wskazały, że działania związane z logistyką mają bardzo istotne znaczenie dla badanych podmiotów. Wszystkie badane jednostki mają działy lub pracowników, którzy zajmują się tymi zagadnieniami. W przyszłości wszystkie badane podmioty planują wyraźnie rozszerzyć zakres działań logistycznych.

Wstęp

Zgodnie z efektem synergii, celem rozwoju grup i organizacji producentów jest uzyskiwanie dodatkowych korzyści, dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości. W latach 90. XX wieku początkowo, mimo niechęci do zrzeszania się producentów zaczęły powstawać pierwsze grupy marketingowe i zespoły producenckie. Jak podaje Magda Marzec [2016], szczególnie szybki rozwój grup nastąpił po akcesji Polski do Unii Europejskiej (UE). Według Witolda Boguty [2006], do łączenia się w grupy producentów mogły motywować duże dofinansowania, dzięki którym ich wkład w inwestycje był niewielki. Jak podaje Monika Stoma [2013], producenci zrozumieli, że dzięki współpracy przez łączenie się w grupy producenckie i organizacje mogą odnosić duże korzyści, m.in. dzięki wspólnej sprzedaży. Mają też lepszą pozycję negocjacyjną w dyktowaniu cen sprzedaży owoców i warzyw oraz zakupu środków ochrony w niższych cenach. Według Izabeli Lipińskiej [2008], zrzeszanie się producentów pozwala na dostosowanie wielkości produkcji do uwarunkowań i potrzeb rynku, co jest ważne przy obecnej nadprodukcji żywności w UE.

Biorąc pod uwagę działalność ogrodniczą, w tym sezonowość uprawy roślin, bardzo istotne są działania logistyczne, które usprawniają funkcjonowanie gospodarstw [Klepacki, Wicki 2014]. Działania, które związane są z logistyką zaopatrzenia, magazynowaniem, przygotowaniem do sprzedaży i dystrybucją mają również duży wpływ na funkcjonowanie grup i organizacji producenckich. Jak podali Bogdan Klepacki i Jakub Krajewski [2015], w przebadanej grupie producentów owoców i warzyw otrzymane dofinansowanie unijne zostało przeznaczone na rozbudowę infrastruktury logistycznej. Dzięki takim działaniom grupy stają się konkurencyjne na rynku światowym.

Celem opracowania jest przedstawienie znaczenia logistyki i działań logistycznych w grupach i organizacjach producentów owoców na przykładzie powiatów grójeckiego i rawskiego. Podjęto również próbę określenia udziału kosztów związanych z logistyką w całkowitych kosztach prowadzenia działalności oraz ich ewidencjonowanie przez badane jednostki.

Material i metodyka

Wyniki analiz przedstawione w publikacji zostały opracowane na podstawie wywiadów ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli grup i organizacji producentów owoców. Dotyczyły one działań logistycznych podejmowanych przez te podmioty. Wywiady ankietowe przeprowadzono w 2015 roku w grupach i organizacjach, które znajdują się w powiatach grójeckim i rawskim. W badaniu wzięło udział 7 organizacji producenckich i 2 grupy wstępnie uznane. Należy podkreślić, iż odwiedziono znacznie więcej tego typu jednostek, jednak przedstawiciele tych podmiotów niechętnie chcieli dzielić się informacjami dotyczącymi ich funkcjonowania.

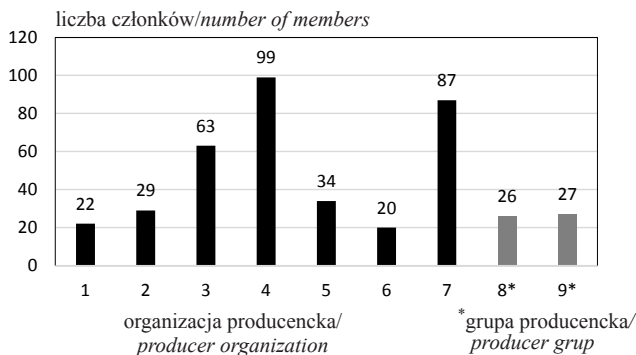
Kwestionariusz ankietowy, obejmował zagadnienia dotyczące ogólnych informacji o grupie, m.in. o liczbie członków, okresie funkcjonowania, formie prawnej, strukturze produkcji. Pytania dotyczyły również zagadnień związanych z logistyką, tj. posiadaniem przed badane podmioty działu lub zatrudnianiu osób zajmujących się logistyką i ewidencją zapasów, a także działań logistycznych, takich jak magazynowanie, transport, dystrybucja oraz ewidencji ich kosztów. Kwestionariusze opracowywano metodami statystyki opisowej, w tym analizy porównawczej oraz metod grupowania. Wyniki przedstawiono w wartościach bezwzględnych. Zbadano również, czy wraz z okresem funkcjonowania na rynku badanych podmiotów wzrasta udział kosztów logistycznych w kosztach całkowitych ich działalności.

Ogólna charakterystyka badanych grup i organizacji producentów

W wywiadzie ankietowym wzięło udział 9 podmiotów, w tym 7 organizacji producenckich i 2 grupy wstępnie uznane, które nie przekształciły się jeszcze w organizacje. Wśród badanych jednostek ponad 3/4 to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, natomiast pozostała część to jednostki działające jako spółdzielnie. Biorąc pod uwagę okres funkcjonowania badanych grup i organizacji stwierdzono, że 5 organizacji producenckich powstało od 6 do 10 lat temu. Dwie organizacje funkcjonują powyżej 10 lat, natomiast 2 grupy utworzyły się w ostatnich pięciu latach. Cztery analizowane organizacje producenckie zrzeszały odpowiednio 20, 22, 29 oraz 34 członków. W badaniach wzięły również udział organizacje, które liczyły 63, 87 i 99 członków. Obydwe analizowane grupy miały 26 i 27 członków (rys. 1).

Wśród sadowników zrzeszonych w badanych grupach i organizacjach najczęściej uprawianym gatunkiem na 87% powierzchni upraw były jabłonie. Grusze natomiast zajmowały jedynie 3% areалу upraw. Wiśnie oraz śliwy stanowiły po 2% powierzchni upraw sadowników. Czereśnie, borówka amerykańska stanowiły jedynie po 1% areалу upraw. Natomiast pozostałe gatunki roślin sadowniczych i także warzywniczych stanowiły wspólnie tylko 4% powierzchni upraw producentów, którzy byli zrzeszeni w badanych podmiotach.

Istotnym zagadnieniem poruszonym w przeprowadzonych badaniach były korzyści, jakie odzwierają członkowie grup i organizacji w związku z przynależnością do nich. Uzyskanie lepszych warunków zbytu owoców i polepszenie jakości produkowanych owoców w opinii wszystkich przedstawicieli badanych jednostek stanowiło największe korzyści. Ponadto 3/4 ankietowanych

Rysunek 1. Liczba członków badanych grup i organizacji producenckich
Figure 1. The number of members of the study groups and producer organizations

Źródło: badania własne
Source: own study

Rysunek 2. Korzyści odczuwane przez członków grupy i organizacji w związku z przynależnością do niej

Figure 2. The benefits felt by group members and organizations in connection with membership

Źródło: badania własne
Source: own study

stwierdziło, że istotną korzyścią jest wspólna realizacja inwestycji oraz lepsza promocja. Dla ponad połowy ankietowanych osób ważne były niższe koszty zaopatrzenia w środki produkcji. Jedynie dla przedstawiciela jednej jednostki korzyścią było ujednoczenie produkcji w całej grupie producentów (rys. 2).

Znaczenie działań logistycznych w badanych podmiotach

Z przeprowadzonych badań wynika, że wszystkie badane podmioty mają pracowników, którzy zajmują się działaniami związanymi z logistyką. Ponadto, ponad 3/4 jednostek posiada w swojej strukturze organizacyjnej dział zajmujący się logistyką. W badanych podmiotach występują również odrębne działy bądź też odpowiednio przeszkolone osoby, których zakres działań obejmuje częściowo zagadnienia logistyczne. Wszystkie badane grupy i organizacje mają dział lub osobę zajmującą się zarządzaniem zapasami. Natomiast ponad 3/4 podmiotów ma również dział lub osobę zajmującą się transportem. Wszystkie badane jednostki zatrudniały osoby odpowiedzialne za magazynowanie zapasów. Posiadanie systemu zarządzania opakowaniami (w tym opakowaniami zwrotnymi) wykazały 4 badane podmioty. Również taka sama liczba podmiotów zatrudnia osoby zajmujące się systemem zarządzania informacją logistyczną (np. prognozowanie popytu, analiza zamówień) (tab. 1).

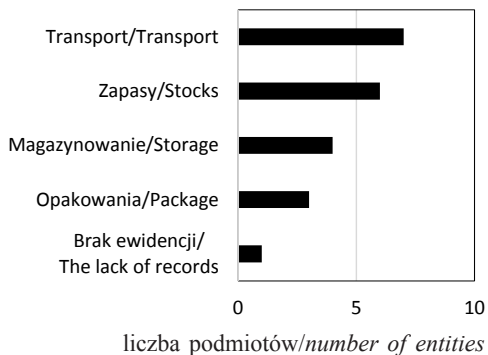
Przedstawiciele badanych jednostek udzielili również odpowiedzi na pytanie dotyczące obszaru działań logistycznych, w których prowadzona jest odrębna ewidencja kosztów logistyki. W przypadku 3/4 badanych grup i organizacji, ewidencja kosztów prowadzona była w obszarze transportu. Natomiast 6 jednostek prowadziło taką ewidencję w ramach dokonywanych zapasów przez grupę. Tylko w 4 organizacjach analizowano koszty w obszarze związanym z magazynowaniem. Ewidencję kosztów związanych z opakowaniami wskazała 1/3 badanych grup i organizacji. Tylko jedna wśród badanych jednostek nie prowadziła ewidencji kosztów w żadnym z wymienionych obszarów (rys. 3).

Tabela 1. Odrębny dział lub pracownik do obsługi różnych obszarów działań logistycznych

Table 1. A separate department or person dealing with different areas of logistics activities

Dział/Department	Obecność działu lub osoby/Presence of department or person	
	tak/yes	nie/no
Zarządzanie zapasami/ Inventory management	9	0
Transport/Transport	7	2
Magazynowanie/Storage	9	0
Zarządzaniem opakowaniami/ Packaging management	4	5
Zarządzaniem informacją logistyczną/ Logistics information management	4	5

Źródło: badania własne
Source: own study

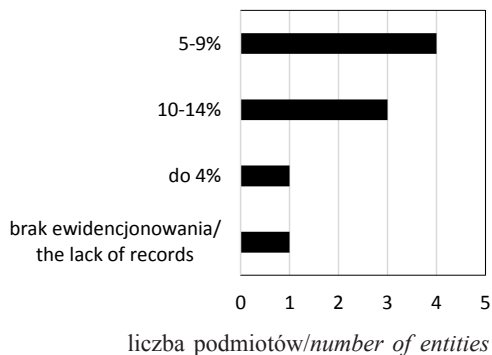

Rysunek 3. Obszary działań logistycznych, w których prowadzona jest odrębna ewidencja kosztów logistyki

Figure 3. Areas of logistics activities in which the entity is a separate record of logistics costs

Źródło: badania własne

Source: own study

Rysunek 4. Udział kosztów działań logistycznych w całkowitych kosztach funkcjonowania grup i organizacji

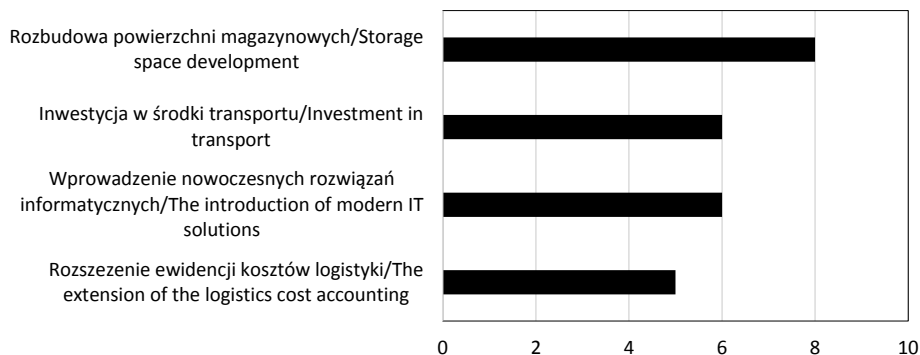
Figure 4. The share of logistics activities in the total cost of the operation of groups and organizations

Źródło: badania własne

Source: own study

Cztery z badanych podmiotów wskazały, że udział kosztów działań logistycznych w całkowitych kosztach ponoszonych przez grupę stanowił od 5-9%. Natomiast dla 1/3 badanych jednostek udział tych kosztów wynosił od 10 do 14%, co w opinii przedstawicieli tych podmiotów stanowiło wysoki poziom. Tylko w jednym podmiocie stwierdzono, że udział kosztów logistycznych w całkowitych kosztach był bardzo niski i nie przekraczał 4% (rys. 4). Zarówno w badanych podmiotach, które funkcjonowały krócej niż 5 lat, jak i w tych funkcjonujących do 10 lat stwierdzono, że udział kosztów logistycznych był wysoki. Można zatem wnioskować, że wraz z rozwojem badanych podmiotów, ich doświadczeniem, koszty logistyczne mogą osiągać podobny udział w kosztach całkowitych.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że grupy w przyszłości zamierzają rozwijać swoje działania związane z logistyką. Przedstawiciele 8 badanych podmiotów wskazali, że planują rozbudowę powierzchni magazynowych, 6 badanych podmiotów zamierzało inwestować w środki transportu oraz wprowadzić nowoczesne rozwiązania informatyczne. Tylko 5 jednostek zamierzało rozszerzać ewidencję kosztów logistyki (rys. 5).

Rysunek 5. Rozwijanie działań związanych z logistyką w przyszłości

Figure 5. Development of activities related to logistics in the future

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Marzec 2016]

Source: own elaboration based on [Marzec 2016]

liczba podmiotów/
number of entities

Podsumowanie

Działania związane z logistyką mają istotne znaczenie dla funkcjonowania grup i organizacji producentów. Z przeprowadzonych analiz wynika, że we wszystkich badanych grupach i organizacjach producenckich pracowały osoby lub funkcjonowały działy, które odpowiadały za działania logistyczne. Wszystkie jednostki miały w swojej strukturze dział bądź osobę odpowiadającą za zarządzanie zapasami. Ponad 3/4 spośród ankietowanych podmiotów posiadało również dział lub osobę zajmującą się transportem.

Analizy wykazały, że w badanych jednostkach istotna była ewidencja kosztów logistyki. W 7 podmiotach prowadzono ewidencję kosztów w dziale transportu. Ponadto, 6 badanych podmiotów prowadziło także ewidencję kosztów zapasów. Natomiast w 4 badanych podmiotach ewidencjonowano koszty związane z magazynowaniem. Tylko w jednej z ankietowanych jednostek nie prowadzono ewidencji kosztów logistyki.

Przedstawiciele badanych podmiotów w przyszłości zamierzają rozwijać w swoich jednostkach działania związane z logistyką. Jednym z takich działań jest rozbudowa powierzchni magazynowych, na co zwrócono uwagę w 7 z badanych podmiotów. Natomiast ponad połowa badanych grup i organizacji producenckich planowała wprowadzenie nowoczesnych systemów informatycznych oraz zakup środków transportu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że prawie połowa ankietowanych osób uważała, że działania logistyczne stanowią niski udział w całkowitych kosztach ponoszonych przez grupę. Dla przedstawicieli 3 jednostek udział tych kosztów był wysoki, a dla 1 podmiotu bardzo niski. Niezależnie od okresu działalności badanych jednostek udział kosztów logistycznych w kosztach całkowitych może stanowić podobny udział.

Literatura

- Boguta Witold 2006. *Organizacja i funkcjonowanie grup producentów rolnych. Poradnik informacyjno-szkoleniowy*. Warszawa: Krajowa Rada Spółdzielcza.
- Klepacki Bogdan, Jakub Krajewski. 2015. „Wykorzystanie środków pomocowych unii europejskiej w rozwoju infrastruktury logistycznej grup producenckich w ogrodnictwie”. *Roczniki Naukowe SERIA XVII* (5): 136-140.
- Klepacki Bogdan, Ludwik Wicki. 2014. *Systemy logistyczne w funkcjonowaniu przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
- Lipińska Izabela. 2008. “The financial support of agricultural producer groups”. *Journal of Agribusiness and Rural Development* 3: 99.
- Marzec Magda. 2016. *Działania logistyczne podejmowane w grupach i organizacjach producenckich owoców i warzyw*. Praca magisterska. Warszawa: SGGW.
- Stoma Monika. 2013. *Grupy producentów rolnych – uwarunkowania i funkcjonowanie*. Q&R Polska Sp. z o. o.

Summary

The aim of the study was to show the importance of logistics and logistics activities in groups and organizations of fruit producers on the example of Grójec and Rawa districts (Mazovia province). An attempt was made to determine the share of costs related to logistics in total costs and their recording by the studied units and organizations. The study showed that the activities related to logistics are essential for the studied groups. All the studied units have sections or employees who are engaged in activities related to logistics. It is worth noting that in the future all test units are clearly planning to broaden the scope of logistics activities.

Adres do korespondencji
dr inż. Dawid Olewnicki
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział nauk Ekonomicznych
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
email: dawid_olewnicki@sggw.pl